ný svet sa líši od predválečného: vzrástlymi bremenami socialnymi (dane, poistenia atď.) a preniknutím kapitalismu do zemedel. výroby. A súčasná kríza zemedeľstva a priemyslu prv sa naráz neobjavovaly. Dnešná kríza sa podobá krízi z r. 1873. Obidve nastupujú po válke, menových rozkladoch, technickom pokroku, obdobným pohybom kapitálovým a prudkou investičnou činnosťou. I tu nastúpi prvýkrát kríza zemedeľská. Bohužiaľ, prvšie prostriedky riešenia kríze sú pre nás väčšinou neupotrebiteľné: expanzia na nové odbytištia a zvýšená investičná činnosť (máme továrne výbavené, len pre ne spotrebiteľov; to samé u železníc). A organizované úsilie národné a medzinárodné je len v novinách a prejavoch a nie v činoch. Briška.

Dr. Karel Engliš: Malá finanční věda. 8°, stran 325, Praha, 1932, Fr. Borový. — Jak již z názvu vyplývá, jest tato knížka populárním vydáním velké finanční vědy, která vyšla nedávno. Mluví z ní snaha bývalého ministra, který za svého úřadování se přesvědčil o žalostných nedostatcích, které vykazuje po stránce hospodářské a finanční teorie všeobecné vzdělání nejen široké veřejnosti, nýbrž i jejich representantů, a který byl nucen proto vyplýtvati spoustu energie na vysvětlování věcí jinak samozřejmých. Tímto účelem je dán také rozsah i obsah této publikace. Malá finanční věda je oproti veliké o polovinu menší, avšak její obsah neutrpěl. Látka je zhuštěna, doplněna všeobecnými hospodářskými předpoklady, ale je podána přístupně, jasně, takže logičnost jednotlivých závěrů je na první pohled zřejmá, je sice zbavena zatěžujících komplikací, ale při tom je pamatováno a výslovně upozorněno na zkreslující momenty, zejména politické. Daňový systém je vysvětlován na platných daních, při čemž je případně pamatováno na jejich nedostatky. Zkrátka kniha má všechny předpoklady, aby splnila účel, který jí autor vytkl. Bylo by si tedy jen přáti a to nejen autorovi jako národohospodáři teoretickému i praktickému, nýbrž i naší demokracii, aby tato kniha byla hodně čtena a aby její obsah přešel do krve všem těm, kdo se problémy hospodářskými zabývají, a to konec konců je dnes povinností každého občana, který chce míti jasný obraz o vývoji svého státu. L.

Jan Slavík: Bolševismus v přerodu. Historicko-sociologická studie. 8°, 142 stran, Praha, Melantrich, 1932, 15 Kč. — Autor sám nazval svou knížku historicko-sociologickou studií a tímto názvem je kryt jeho úmysl vystihnouti na podkladě historických událostí sociologický význam bolševické revoluce v Rusku. Neoddává se entusiasmu ani neodsuzuje, je si vědom, že za vší činností bolševiků, ať již negativní v letech minulých nebo positivní v nynější době jest agitační účel, vůle přesvědčiti ostatní svět o správnosti bolševického stanoviska. Již osvětlení tohoto pozadí mnoho vysvětluje. Tím se vysvětluje též dojem oportunismu, který charakterisuje celý bolševický vývoj, jejich přizpůsobivost, jejich podřízení všech složek politických, hospodářských, sociálních i vědeckých jednomu účelu, jednomu cíli. Ovšem autor správně upozorňuje na to, že nekulturní prostředí zkreslují reformy bolševické, jimiž se pokoušejí dohoniti i předhoniti Evropu, avšak i kdyby se bolševikům nepodařilo nic jiného než pohnouti Ruskem, byl by to veliký úspěch, který by je podle autora stavěl po bok Petru Velikému. Pro svou práci volil vzhledem k nedostatku objektivních informací metodu velmi účelnou, těží z polemik uvnitř bolševické strany. Kniha je psána velice svěže, přesvědčivě a dovede upoutati. L.

Hendrik de Man: Cesty tvořícího socialismu. 179 stran, 8°, Politická knihovna, řada II., kniha XV., Orbis, 1932, Praha. — Cesty tvořícího socialismu jsou další logickou složkou v tvůrčím vývoji Manově. Po ostré kritice marxismu a výzvě k hledání nových cest socialismu, přikročuje tímto dílem sám k pokusu tyto cesty naznačiti. Je to několik essayí, v nichž se zabývá s konkrétními problémy, které mu doba předložila k řešení. Zdůvodnění socialismu je programatickým nástinem, v němž se dále ještě vyrovnává autor s marxismem, v kapitolách dalších osvětluje poměr socialismu ke kultuře, ke kapitalismu, fašismu v němž vyrostl socialismu nový protipól a konečně zajímavým

způsobem glossuje starý a přece stále nově se měnící problém poměru vůdců k massám. Man patří k intelektuálům, kteří nepozbyli souvislosti s massami, proto tím cennější jsou jeho úvahy. L.

Platonův Gorgias: Přeložil František Novotný. 8°, stran 131, Kč 27, Laichtrova filosofická knihovna, svazek 2., Jan Laichter v Praze, 1932. — Stává se dosti zřídka, aby knihy, jichž vznik nás dělí takovou ohromnou časovou propastí, byly ještě stále tak akutní jako je Platonův Gorgias. Více než dvě tisíciletí uplynula a přece, čteme-li dialog Platonův a zvykneme-li si na tuto dnes již nezvyklou literární formu, zdá se nám, že se poměry vůbec nezměnily. Sokratovy šlehy platí stejně na plané demagogy dneška jako starověku. Snad ledaže byli starověcí demagogové skrupulosnější ve formě. Přes tento předsudek jsme se za ta dvě tisíciletí přenesli. Demagogie dneška je očištěna od veškerého zdání vkusu. L.

Stuart Chase: Člověk a stroj. Přeložil dr. Vladimír Boháček. Stran 433, 8°, Kč 46, vydal Jan Laichter v Praze, 1931. — V diskusi o světové krisi jest v popředí otázka strojů. Jsou lidé, kteří v nich vidí příčinu všeho neštěstí a chtěli by je proto odstraniti jako Ghandi, kdežto jiní hlásají nezadržitelnost pokroku, aniž by se starali o jeho sociální a hospodářské důsledky. Pro řešení každého problému je nutno především věděti co nejpřesněji, o co jde. To platí při řešení otázky strojů více než kde jinde, neboť není snad nikde tolik si odporujících názorů jako právě v tomto problému. Chase tyto rozpory konfrontuje, odhaluje jejich neupřímnost nebo povrchnost, široce a důkladně rozvíjí vývoj strojů a jejich účelnost a vliv na civilisaci. Dochází k přesvědčení, že vina není na strojích, nýbrž na lidech, kteří jich nedovedou užívati, kteří je zneužívají tak, že nejsou požehnáním, nýbrž často kletbou. Stroje mají ušetřiti člověku práci, místo toho ji rozmnožují a zaplavují svět takovou spoustou statků, že je nemůže spotřebovati, při čemž ještě se vkus a dokonalost jejich tak mění, že se stávají bezcennými dříve než se opotřebují, ba často ještě dříve. Ohromně se mrhá surovinami, jichž zásoby v dohledné době budou vyčerpány. Tempo práce se stupňuje, lidé se nahrazují stroji, výrobní náklady se snižují, ale tato úspora nejde k dobru lidstva, naopak, nezaměstnanost roste a oč se sníží výrobní náklady, o to se zvýší prodejní, neboť za každou cenu jest nutno vnutiti konsumentu vyrobené statky. A toto šílení vrcholí ve výrobě válečných zbraní, zejména letadel, jež jsou dnes s to, zničiti v několika málo hodinách celé civilisace. Chase přirovnává stroj k miliardě divokých koní, kterým schází vozataj, aby jimi dovedl vládnouti a připojuje také program tomuto vozataji, který je ovšem nadlidský, i když jest logický. Je málo knih, které by byly tak poučné a tak poutavé jako tato. Dr. Lepař.

Dr. Václav Vaněček: K soudní imunitě duchovních statků na Moravě. (Prací ze semin. čs. pr. dějin na pr. fak. Karl. univ., vyd. prof. dr. J. Kapras, č. 17, stran 47, velká osmerka, Praha 1931, v komisi Bursík a Kohout.) Nová práce Dra Vaněčka je pokračováním rozsáhlejší monografie vydané roku 1928 s názvem »Studie o imunitě duchovních statků v Čechách do polovice 14. stol.« Autor se zde soustřeďuje na jeden úsek z vývoje moravských imunit, totiž na imunitu procesní. Přes to však přesahuje jeho práce rámec úzké monografie, neboť Vaněček patří mezi autory, kteří vlastní badatelskou činností přezkoumávají veškeré otázky, na něž i jen letmo narazí. V první kapitole (str. 5—14) doloženo jest, že podobně jako v Čechách byla i na Moravě na všech stupních vývoje důležitou složkou imunity výsada, jíž se výnos soudního řízení zavedeného s poddaným imunisované vrchnosti přenášel na vrchnost.

V druhé kapitole (str. 12—20) vytyčuje autor, že zvláštním rysem vývojem imunity na Moravě je instituce zákazu přímého styku výkonných orgánů soudních s poddanými imunitními. Tento zákaz je formulován v privilegiích oněch ústavů, jež dostaly výsady typu velehradského. Historickou úlohu tohoto zákazu vykládá Vaněček v souvislosti se svým zvláštním pojetím vývoje pozemkové vrchnosti u nás.